

**Forordning om Selv-eyer-bønder i Danmark
og de dem allernaad. forundte Fordeele. 13.
Mai 1769. Kbh.**

1769

Tillykke med din eBog

Du har modtaget en eBog via **Det Kongelige Biblioteks EOD-service**.

Vi håber, du vil finde den både nyttig og let at anvende. eBogen er leveret til dig som en søgbar PDF-fil, og det giver dig nogle særlige anvendelses-muligheder.

Hvordan du bruger eBogen

Læse på din skærm

Du kan åbne og læse eBogen via din almindelige PDF-reader, der ligeledes giver dig mulighed for at bladre mellem siderne og zoome i teksten.

Udskrive på din printer

Du kan skrive hele – eller enkelte sider af - eBogen ud på din egen printer.

Gemme på din computer

Du kan let gemme eBogen på din private computer, USB-nøgle eller diskette.

Søge tekst

Du kan søge efter ord, dele af ord eller hele sætninger, i eBogen ved at bruge PDF-Reader'ens indbyggede søgefacilitet. Denne finder du ved at klikke på ikonet "Search" , eller trykke på tastaturknapperne [Ctrl+f].

Kopiere og genbruge tekst

Du kan kopiere tekst fra eBogen ved at klikke på ikonet "Select toolbar" , indramme den tekst, du ønsker kopieret og trykke på tastaturknapperne [Ctrl+c]. Du indsætter teksten, hvor du ønsker det, ved at klikke [Ctrl+v].

Kopiere og genbruge billeder

Du kan kopiere billeder fra eBogen ved at klikke på ikonet "Snapshot Tool" og indramme billedet, du ønsker kopieret. Du indsætter billedet, hvor du ønsker det, ved at klikke [Ctrl+v].

Betingelser for brug

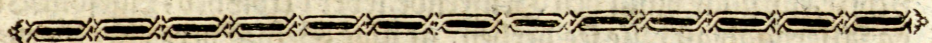
Bruger du eBøger fra Det Kongelige Biblioteks EOD-service accepterer du samtidig de betingelser, der knytter sig til brugen af disse pdf-filer. Den vigtigste af disse betingelser er, at du kun må anvende eBøgerne til personlig ikke-kommerciel brug.

Læs alle betingelserne på <http://books2ebooks.eu/odm/html/kb/da/agb.html>

*Landsbrevet.
Bill.*

Förordning, Om Selv-Eyer-Bønder i Dan- mark og de dem Allernaadigst forundte Fordeele.

CHRISTIANSBORG Slot, den 13de Maji Ao, 1769.

R J Ø B E N S E N,

Trykt hos Directeuren over Hans Kongelige Majestats og
Universitets Bogtrykkerie, Nicolaus Christian Høpffner.

i Christian den Syvende, af Guds Raade, Konge til Danmark

og Norge, de Benders og Gothers, Hertug udi
Slesvig, Holsteen, Stormarn og Dytmeriken,
Greve udi Oldenborg og Delmenhorst, 2c. 2c.

Gjøre alle vitterligt: At, da Vi med Allernaadigst Velbehag
have erfaret, at paa de over Bores Ryttergods holdte Auctioner
have adskillige Fæste-Bønder, med fuld Eyendoms Ret, tilfor=
handlet sig deres i Fæste havende Gaarde, og ere saaleedes bleve
virkelige Selv-Eyere eller Eyendoms Bønder; Og det er Bores
Allernaadigste Intention og Villie, at disse og andre Selv-Eyer=
Bønder beskyttes og handthæves, saaleedes, at andre og flere
Fæste-Bønder ligeleedes kunde faae Moed og Lust til at stræbe ef=
ter, ligeleedes at erhverve Eyendoms Ret; hvilket Vi Allernaadigst
eragte at være til Landets almindelige Beste og Fordeel, da det ikke
vel kan feyle, at jo Jorden maae over Hovedet blive bedre behand=
let, naar den, som dyrker den, veed og er forvissed om, at den Tiid,
Gliid og Kræfter, han anvender paa Gaardens og Grundens For=
bedring, komme ham selv og hans Børn og Arvinger efter ham til
Nytte, end naar han, i den Henseende, lever i Uvisshed; Ligesom Vi
og Allernaadigst vilde see derhen, at slige Selv-Eyer- eller Eyen=
doms Bønder ikke skulle have at befrygte, at de, i Mangel af
Forsvar, skulde være udsatte for Fornærmelse og Overlast. Der=
hos Vi og Allernaadigst formode, at adskillige Proprietarier ef=
ter

ter Haanden, og efter de dem af nogle Jordegods Ehere allereede givne Exempler, ville finde deres Regning og Fordeel ved, efter Omstændighederne, endten at overdrage Eyendoms Ret til deres Fæste-Bønder, eller at give dem Arve-Fæster; Saa ville Vi Allernaadigst anordne, ligesom Vi og hermed Allernaadigst anordne og befale:

§. 1. Det skal være enhver Jordegods Ehere tilladt, til hans Fæste-Bonde at afstaae og overdrage Eyendoms Ret over hans i Fæste havende Gaard, og det paa saadanne Vilkaar, som de imellem sig kunde foreenes om, endten at Bonden udbetaler en vis Capital, eller og at han forbinder sig til, bestandig at erlægge en vis bestemt aarlig Afgift i Penge, Korn eller andre Vahre; da Sælgeren eller forrige Ehere bliver, som første og fornemmeste Pandthavere, for saadan aarlig Afgift, prioriteret i Gaarden og dens Besætning, næst efter de Kongelige Skatter, og frem for alle andre Pandthavere, i hvad Forskrivning de end maatte have.

§. 2. Da adskillige Jordegods Ehere have foredraget, hvorleedes de forhindres fra at gjøre een og anden Indretning, som blandt andet kunde have til Hensigt at forvandle Fæste-Bønder til Selv-Eyer-Bønder, ved det at Forordningen af 15de May 1761 forbyder at skille en Herregaard fra dens Bønder, og at disponere saaleedes over Bønder-Godset, at det derved kommer i flere Eheres Hænder; Saa have Vi Allernaadigst funden for got, hermed en alseene aldeeles at ophæve dette Forbud, som desuden synes at betage vedkommende Ehere Raadighed over deres eget, men Vi ville endog, for at facilitere den Indretning med Selv-Eyer-Bønder, af særdeeles Kongelig Naade, bevilge og tillade, at naar en Ehere, af en frie og complet Sædegaard, til samtlige eller nogle af hans Fæste-Bønder afstaaer Eyendoms Ret over deres i Fæste havende Gaarde, paa de Vilkaar, at de bestandig til ham og følgende Hoved-Gaardens Ehere skulde erlægge en vis bestemt aarlig Afgift; da maae han ikke alseene reservere sig og Hoved-Gaarden Herligheden til de afhændede Bønder-Gaarde, af Sagt-Rettighed, Sigt- og Sage-Fald, Børke-Rettighed, Ret til at forrette Skifter, med videre; men de saaleedes bortsolgte Bønder-Gaarde maae og fremdeeles, og saa-

længe de forblive i Selv=Eneres Hænder, ansees at høre under Hoved=Gaarden, og beregnes blandt det Hartkorn, som udfordres til at completere den, saa at, i hvor saa Fæste=Bonder Hoved= eller Sæde=Gaarden end beholder tilbage, maae den dog eragtes at være complet, og i Følge deraf, beholde den samme Frihed for at svare Skatter og Tiende med videre, og de samme Privilegier, som den tilforn havt haver. Derimod skal den Sæde=Gaards Ene, som saaleedes, ved at afhænde Godset, reserverer sig Herligheden derover, og vil fremdeles have det beregnet under hans Hoved=Gaards Hartkorn, være ansvarlig til de Kongelige Skatter og Contributioner deraf, i den Tilfælde, at Selv=Ener=Bonden ikke er i Stand til samme at betale; Hvorved vedkommende Oppebørsels Betientere dog have at holde sig Borens Lovs Bydende i 5te Bogs 14de Cap. 37 Art. nye efterrettelig, saa at ifald de, uden Herligheds Eneens Samtykke, lade Bore Skatter henstaae hos Selv=Ener=Bonden over et halvt Aar i det længste, da skal det ansees som en Gield, de have betroet Bonden, uden at de derfor have nogen Tiltale til Herligheds Eneen eller nogen Prioritet i Gaarden og dens Besætning. I den Henseende skal det og alle Tider meldes til Amtstuen, naar og paa hvilke Vilkaar en Bondegård saaleedes bliver afhændet, paa det at Amts=Forvalteren eller den, som oppebærer de Kongel. Skatter, kan vide, hvem han haver at vende sig til, og hvorledes han haver at forholde sig, om Skatterne ikke i rette Tid blive betalte. Kan Husbonden, førend han overlader Bønderne i en Bye Eyendoms Ret, bringe dem ud af Fællestak, ved at deele Jorden imellem dem, saaleedes, at enhver faaer sin Jord for sig, da er det saa meget bedre. Dersom Bønderne, efter at de have faaet Eyendoms Ret, selv vilde foretage saadan Deeling, da bør forrige Husbonde, som Herligheds Ene, derudi ikke være dem hinderlig, men meget meere behjælpelig.

§. 3. Da en Selv=Ener=Bonde, hvis Gaard er over 3 Tønder Hartkorn, i Følge Forordningen af 24de Decembr. 1760 de 18 6te Art., bør af hver Tønde Hartkorn indtil 8 Tønder, i Consumption samt Folke- og Familie=Skat, aarlig betale 2 T og af det øvrige 1 T; Saa ville Vi, til Lættelse for Selv=Ener=Bønder, Allernaadigst have samme derhen modereret, at, naar en

Fæste=

Fæste-Bonde tilforhandler sig Eyendoms Ret over hans i Fæste havende eller en anden Bonde-Gaard, som tilforn har været brugt og besiddet af en Fæste-Bonde, og saaledes bliver Selv-Ener-Bonde, da skal han og hans Efterkommere eller følgende Eyere af Gaarden, i Consumption samt Folke- og Familie-Stat, ikke betale meere, end en Fæste-Bonde, nemlig 8 ff. par Tonde Hartkorn, og dog ligesuldt, efter Forordningens Formeldning, være berettiget til at oppebære Folke-Staten af deres Tjeneste-Folk med videre.

§. 4. Bore Amtmænd skulle ansee det, som en af deres fornemmeste Hoved-Pligter, at handthæve, beskytte og forsvare de i deres Amt værende Selv-Ener-Bonder mod al Slags Fornærmelse og Forurettelse. I Særdeleshed skulle de have nøye Indseende med, at Selv-Ener-Bonderne ikke, ved Skatternes Udelse og Oppebørsel, Konge-Nærsers Tilsigelse, Land-Soldaters og Recruters Udskrivning, eller i andre Maader, chicaneres eller fornærmes, ey eller videre betynges, end andre, som staae for lige Hartkorn med dem. Formeener en Selv-Ener-Bonde sig paa een eller anden Maade at være forurettet, da maae han vende sig til Amtmanden, som skal modtage eller an-høre hans Klage, undersøge Sagens Beskaffenhed, og see at for-bielppe Selv-Ener-Bonden til hans Ret, ifald han finder ham at være fornærmet. Dersom og nogen anden (forrige Eyere af Gaarden alleene undtagen, saa ofte han maatte see sig ned til, at søge Bonden endten for refterende Afgiwt, eller for refterende og af ham udlagde Kongelige Skatter) formeener sig at have lovlig Tiltale til en Selv-Ener-Bonde, da maae han ikke strax rejse Sag og begynde Process, men han skal først ind-give Klage til Amtmanden, som derpaa undersøger Sagen, og indhender den anklagede Selv-Ener-Bondes Erklæring derover, samt derefter søger at forene Parterne ved et billigt Forlig, og saaledes at forekomme Process. Kan Amtmanden ikke faae et billigt Forlig bragt til veie, og altsaa maae henviise Sagen til Ret-ten, men han dog finder Selv-Ener-Bonden, at være villig til at indgaae Forlig, og at den anden Part derimod endten haver Uret paa sin Side, eller driver sin Paastand alt for vidt, da

skal han, om det forlanges, anordne Selv-Ever-Bonden et Forsvar, som han er fornøjet og kan være tiemt med, og desuden see at forbielpe ham til at nyde Beneficium Paupertatis til at forsvare sig. I den Henseende maae Under-Dommeren en helliger for Retten modtage nogen saadan Sag eller Stevning mod en Selv-Ever-Bonde, med mindre Sagen først har været hos Amtmanden, og han, efter at have forgiæves søgt at forliige den, har, ved sin Paategning paa Klagen, henviist den til Retten. For den Umage, Amtmanden herved haver, skal ham betales 2 R 8 S . af den Klagende eller Sagsøgeren, og 1 R 8 S . af den Anklagede, i den Tilfælde, at han faaer Sagen, ved mindeligt Forliig, afgjort. Derimod i den Tilfælde, at han ikke faaer Sagen forliigt, men maae henviise den til Retten, skal ham af den Klagende eller Sagsøgeren alleene betales 1 R 8 S .

§. 5. Ligesom en Selv-Ever- eller Eyendoms Bonde, saalænge han af Gaarden præsterer hvad han bør, og holder sig den med forrige Ewere sluttede Contract og givne Skiede noye efterrettelig, er berettiget til at disponere over hans Gaard, som han for got befinder, med at afhænde, sælge og pandtsætte den, og saa fremdeeles; Saa skal det og være ham tilladt at anordne og fastsætte, hvorleedes der, efter hans Død, skal forholdes med hans Gaard og dertil hørende Besætning, hvem af hans Børn eller andre Arvinger samme skal tilfalde, hvad der egentlig skal følge med Gaarden og regnes til dens Besætning, samt hvad Sum Arvingen skal tage samme for, og hvor meget han derfor skal erlægge til Stervboen og hans Med-Arvinger. Dersom en Selv-Ever-Bonde gaaer til det Herrets- eller Birke-Ting, hvorunder han forterer, og der til Protocollen dicterer hans Willie, disse Poster angaaende, og derom lader sig give en Udskrift af Protocollen under Dommers og Skrivers Haand, da skal saadant hans til Protocollen dicterede Testamente eller sidste Willie være af samme Kraft og Gyldighed, som om det af Os Allernaadigst var confirmeret. For en saadan Protocollation og Udskrift betaler Selv-Ever-Bonden til Skrivers 1 R , og til Dommers 8 S .

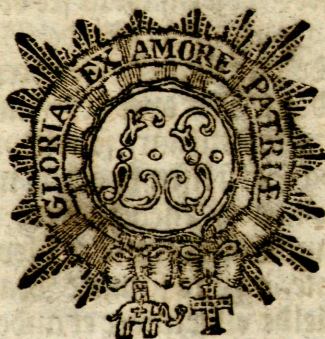
§. 6. Dersom en Selv-Ever-Bonde finder sin Gaard af den Størrelse og Bestaaffenhed, at flere Familier sig derpaa kunde ernære,

ernære, da skal det være ham uformieent (dog med forrige Eheres Samtræffe, isald samme, efter det, som i den 2den Art. ommeldes, har reserveret sig Herlighed til Gaarden) at deele samme i 2de eller flere Parter blandt flere af hans Børn eller Arvinger, hvorhos det skal ankomme paa ham selv, hvad endten han, i levende Live, vil ioverksætte saadan Deeling, eller og han, paa den i foregaaende Artikel ommeldte Maade, alleene vil fastsætte, at det skal see efter hans Død; Men Deelingen i sig selv forrettes af Herredsfogden eller Birkedommeren med tvende dertil af Bonden foreslagne, men af Ketten udnævnte kyndige og uvillige Mænd, som nove skulle beskrive, hvad der af Gaardens tilliggende Mark, Ager, Eng og Fæddrift, med videre, skal tilhøre enhver Gaards Part, samt hvor meget af Gaardens Hartkorn, den, i Forhold af dens Størrelse og Godhed, skal ansættes for, paa det deraf kand erfares, hvad saadan en Parts Ehre har at svare af de Gaarden paalagde Skatter, Contributioner, Afgift og andre Byrder. Af denne Forretning skal een af samtlige understrevne ligelydende Gienpart indsendes til den Amtstue, Gaarden sorterer under, for der at tiene til Efterretning ved Skatternes Inddrivelse, samt derfra videre at indberettes til Renteskammeret.

§. 7. De, som Inspectionen og Directionen er anfortroet over de publique Godser, saasom Universitetets, Communitetets, Kirkers, Skolers, Hospitalers og andre til publique Stiftelser eller Embeder henlagde Godser, have at see derhen, i Særdeleshed, hvor der ikke er nogen Hoved- eller Sæde-Gaard, som Bønderne gjøre Høverie til, at de paa slige Godser værende Fæste-Bønder kunde erholde Ehendoms Ret over deres nu i Fæste havende Gaarde, og det paa saadanne Vilkaar, som Bonden kunde være tient med og holden ved, og Stiftelsen hverken nu eller i Fremtiden tabte eller hazarderede noget, men snarere vandt noget ved; saasom at Bonden og hans Efterkommere bleve forbundne til aarlig at erlægge det samme, og paa samme Maade, som de hidindtil havde betalt i Landgield eller under et andet Navn; At det, de, i een eller anden Tilfælde, havde været forbundne til at præstere, saavelsom det, Fæstet af Gaarden rimelig viis kunde beregnes til, ligeledes

ligeleedes blev anslaget til noget vist aarlig i Penge eller Bahre, og lagt til den aarlige Afgiøt, for hvilken Stiftelsen eller den forrige Ehere, efter foregaaende Ite Artikels Formeldning, blev prioriteret, næst efter de Kongelige Skatter, og frem for alle andre, i Gaarden og dens Besætning. Kunde Bedkommende udfinde, og imellem sig blive eenige om en anden og bequemme Maade, skal saadant ey eller være dem formeent, naar kuns Hensigten dermed opnaaes, saaleedes, at Bonden faaer Eyendoms Ret, paa en Maade, han kan være tient med og holden ved, og den publique Stiftelse hverken nu eller for Fremtiden taber eller hazarderer, men snarere vinder noget derved. Thi byde og befale Vi herved Bore Grever, Stiftsbefalingsmænd, Frieherre, Biskopper, Amtmænd, Landsdommere, Præsidenter, Borgemeistere og Raad, Fogder og alle andre, som denne Bores Forordning, under Bores General Landvæsens Collegii Seigl, tilskikket vorder, at de den paa behørig Steder, saavel som og af Prædike-Stoelene, til alle Bedkommendes Efterretning, strax lade læse og forkynde. Givet paa Vort Slot CHRISTIANSBORG udi Bores Kongel. Residence-Stad Kiöbenhavn den 13de Maji Ao. 1769.

Under Vor Kongelige Haand og Signet.
Christian.

Læs mere om projektet på:

www.kb.dk/EOD

www.books2ebooks.eu

Om EOD-projektet

“eBooks on Demand” (EOD) – på dansk “eBøger on Demand” – er et europæisk samarbejdsprojektet, der blev indledt i 2006. Det omfatter 14 national- og universitetsbiblioteker fra hele Europa og finansieringen sker bl.a. via EU.

Projektet har gjort det muligt for brugere af Det Kongelige Bibliotek at bestille ældre bøger som eBøger på nettet via REX. På længere sigt vil brugere på denne måde få adgang til millioner af bøger på nettet fra europæiske biblioteker leveret i digital form som søgbare PDF-filer – såkaldte eBøger.